

Januártól decemberig

Tizenhatodik éve gyűjtjük egybe a Napút évváró számában 70. életévük küszöbére ért jelességei életvallomásait.

A névsorolvasás sosem teljes. Mindig vannak túl korán elszólítottak. Most itt lenne a helye közöttünk Bakonybél díszpolgárának: Cseh Tamás (indián nevén Füst a Szemében) január 22-én lenne hetvenéves. S itt lehetne a magyar szamizdat első számú költője is, ki nimbuszát szókimondásától kapta: Petri György a jövő év december 22-én töltené be a hetvenet.

„Én így megyek a Széna téren át”, foglalja dalba Cseh Tamás az ostromgyűrű és a kitörés vérzivatarát, amikor „égett a Széll Kálmán tér”. A lagymatag idők delíriumát meg Petri György így rögzíti a Petőfi-tér-melody soraiban: „Megyünk az Agyrém-térre / Tűn- / Tet- / Nil... // ...Az Agyrém-téren / Nincs / Sem- / Mi. // No akkor menjünk haza...”

Haza... Érdekes felvetés volt egy nemrég irodalmi fesztiválon – melyet a 'haza/home/heimat' témájára szerveztek –, hogy a köztéri elnevezések változásában miféleképpen milyen árulkodóan tetten érhető a bakugrásos történelem (a középkor mesterségek utcaneveit ismerő állandóságába errefelé utoljára Krúdy álmodhatta vissza magát – és még őt is „utcagróffá” ütötte darab időre egy rendszerváltozás!).

Akárcsak apáik nemzedékét, az 1943-asokét is rendszerváltások szapora sora kapta telibe. Mind közül egy volt annyira sikeres, hogy azóta is működik: 1940–41-ben áttértünk a jobb oldali közlekedésre. Azóta törvény a „jobbra tarts, balról előzz”.

Egy tér Budán – amelyet '56 pelyhedző állú hősei kapcsán említ egy vallomástevőnk – Horthy Miklós nevét viselte hetven éve, mint ahogy az út, de még a híd is, amelyre az út vezet. A híd végül Petőfié lett, az út Bartóké, a körtér Móriczé. (Sarkában Szent Imre herceg szoborcsoportja...)

Éppen a jubilánsaink születése előtti évben, 1942-ben épült meg e tér közepén a hányatott sorsú, különös építmény, a gomba. Otromba és kitartó, mint a piramisok. Hetven évünk tanúja. Ekkor mutatták be, 1942 novemberében, az egy-egy kiszólásával máig visszhangzó kultuszfilmet, a *Casablancát*. Égő terek, felégetett városok, elégett emberek után a világ már a jövőbe akarta álmodni magát. Ragaszkodva a nagy kalandban is a kispolgárian szilárd morálhoz.

Mely helyett maholnap másikat kell kivívni; mint Petri vívja majd ki magának az undor morálját vagy Cseh Tamás az indiánokét. De milyen a morál, ha nem szilárd? Ha csak old, és nem köt?

Az istenek hálnak, az ember él – Babits szavával, aki ekkorra, a *Jónás* könyvének túl, halott már. Nem hagy nyugodni a gondolat, hogy különös ikercsillagok rokonsággal talányosabb is, egyszerűbb is, mintsem hinni mernénk. A Babitson a port elverő József Attila naiv számadást készítve szólítja meg egy kései versében az Urat: „és én mindent, hosszan elbeszelnék”. Istennek? Valakinek?

Kísérteties a hasonlóság a két cím között a '43-asok két nagy hiányzójának indulásában: *Levél nővéremnek – Magyarázatok M. számára*. Az irodalomtudós, Bahtyin tétele szerint a lírában a megszólított itt a rejtőzködő Istent (az abszolútumot) helyettesíti. Istenpótlék. Mert kell valaki, akihez szólni lehet, szólni kell, akkor is, ha nincsen, és ha szólni úgyszólván lehetetlen.

Én ezt a morális minimumot olvasom ki tizenhat éve a többnyire bölcs és derűs summázatokból. Nincs, nem lehet egymáshoz rossz szavunk. Hiszen istenpótléknak is csak – világhiányos? – emberek vagyunk.

Bognár Antal

NAPÚT

Irodalom, művészet,
környezet

XIV. évfolyam 10. szám

A Cédrus Művészeti Alapítvány megbízásából kiadja a Napkút Kiadó Kft. Megjelenik évente tízszer.

Főszerkesztő: **Szondi György** Szerkesztik: **Bába Szilvia** (művelődés), **Babics Imre** (vers),

Balázs Géza (nyelvművelés), **Bognár Antal** (évkönyv), **Borbély András** (dokumentum), **Elek Szilvia** (zene),

Kovács Ildikó (szöveggondozás), **Prágai Tamás** (próza), **Sebeők János** (környezet),

Szondi Bence (tördeiés), **Vincze Ferenc** (műbírálat, főszerkesztő-helyettes), **Wegner Tibor** (művészet).

Szerkesztőségvezető: **Szondi Eszter**.

Napút-kör: **Csűrös Miklós**, **Doncsev Toso**, **Gráfik Imre**, **Hankiss Elemér**, **Dr. Koncz Gábor**,
Radnóti Zsuzsa, **Rakovszky Zsuzsa**, **Szörényi László** (tiszteltetlelbeli konzulensek).

Alapította: **Masszi Péter**. Lapterv: **Gosztola Gábor**.

Szerkesztőség: Ady Endre Művelődési Központ, 1043 Budapest, Tavasz u. 4.

Telefón/fax: (1) 225-3474 • Mobil: (70) 617-8231 • E-mail: napkut@gmail.com • Honlap: www.napkut.hu

A Cédrus Művészeti Alapítvány adószáma: 18110661-2-41

Nyomdai kivitelezés: Érdi Rózsa Nyomda. Terjeszti a Hírker Zrt. és az NH Zrt. ISSN: 1419-4082

Árkossy István festőművész, grafikus	37
Anderle Ádám történész	29
Benkő Imre fotóművész	28
Bajkay Éva művészettörténész, muzeológus.	6
Bakos István művelődéskutató	139
Balassa M. Iván etnográfus	48
Bálint András színművész	61
Beer Miklós egyházi vezető	82
Benke László író, költő	64
Bényei Miklós könyvtáros-történész	3
Csernák Árpád író, szerkesztő, színművész.	109
Csomós Mari színművész	128
Csorba-Simon László festőművész, grafikus	117
Detre Villó belsőépítész	111
Dunai Antal labdarúgó, edző	44
Elfert János fotóriporter, fotóművész	67
Esztergályos Cecília színművész	9
Feledy Péter újságíró	16
Fodor István régész, muzeológus	119
Gobby Fehér Gyula író, újságíró	54
Grunwalsky Ferenc filmrendező, operatőr, forgatókönyvíró	70
Haris László fotóművész	21
Heftér László üvegművész, restaurátor	122
Hendi Péter író, jogász, informatikus	86
Horváth István diplomata	12
Jálics Kinga rádiós újságíró	57
Kajtár Mária szerkesztő, műfordító, irodalomtörténész	24
Kertész Péter színművész	23
Király László költő, író, műfordító	144
Kiss Benedek költő, műfordító	41
Kiss Jenő nyelvész	14
M. Kiss Sándor történész	94
Kocsis L. Mihály újságíró, író, filmes	101
Kóka Rozália újságíró, előadóművész	35
Kókay Krisztina textiltervező, grafikus	76
Koltai Róbert színművész, rendező	154
Konrád Antal színművész	138
Kormos Valéria újságíró	134
Körtvélyessy Klára műfordító, szerkesztő.	124
Kósa Csaba író, újságíró	68
Kosztzky Attila nyugállományú vadászpilóta	115
Kovács J. Béla műfordító, irodalomtörténész.	59
Kovács Péter festő-grafikus	90
Kovács Tamás vívó, sportvezető	42

Kulin Ferenc irodalmár	136
Kútvölgyi Katalin televíziós rendező, művészettörténész	107
Laczkó András irodalomtörténész, kritikus	88
Levente Péter önképző társaslény, a szerencse fia	73
Lukáts János író, szerkesztő	125
Márkus Mihály egyházi vezető	113
Marosits István föld- és paradigmaszobrász	39
Maróth Miklós klasszika-filológus, orientalista	19
Marton Éva operaénekes, szoprán	91
Mátyás B. Ferenc író	103
Mészáros Géza festőművész, ábrázoláskutató	158
Mezey Katalin költő, műfordító	79
Módos Péter író, szerkesztő	26
Moldován Domokos néprajzkutató, film- és operarendező	149
Molnár Kálmán grafikusművész	51
Náray-Szabó Gábor kémikus	33
Nyikos László közgazdász	146
Pázmándi Antal kerámiasobrász	5
Sinkovits Péter művészettörténész, főszerkesztő	46
Stefka István újságíró	84
Szabó Éva színművész	96
Szakcsi Lakatos Béla dzsesszzongoraművész, zeneszerző	97
Szelényi Károly fotóművész	62
Szörényi Szabolcs basszusgitáros, zeneszerző, zenei rendező	130
Szűcs Lajos labdarúgó, edző	152
Tenk László festőművész, grafikus	105
Ternovszky Béla rajzfilmrendező	78
Turbók Attila költő, műfordító, újságíró	99
Várady Szabolcs költő, műfordító, szerkesztő	10
Végh Alpár Sándor író, újságíró	132
Wintermantel István szerkesztő, kritikus	156

Melléklet

Káva Téka - Napút-füzetek 70.

Csűrös Miklós: Türelmes emberi folyamat
(Vázlat Lászlóffy Aladáról)

NAPÚT

Irodalom, művészet,
környezet

XIV. évfolyam 10. szám

**Hetvenöt
jeles hetvenes**

KOVÁCS PÉTER
ÁTLÓS

Köszönjük,
hogy a TIT Stúdió Egyesület
támogatta e szám megjelenését!

1113 Budapest, Zsombolyai u. 6.
Honlap: www.tit.hu
E-mail: info@tit.hu
Tel.: 385-0514